

13. ZEMĚDĚLSTVÍ

Do odvětví zemědělství jsou zařazeny podnikatelské subjekty zemědělské prvovýroby, jejichž činností je rostlinná a živočišná výroba a služby pro zemědělství.

Od roku 2002 zharmonizoval Český statistický úřad statistická zjišťování podle legislativních předpisů a doporučení platných pro členské země EU. Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem, vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Agroregistru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko-statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci Agrocenzů. Veškeré údaje se od tohoto roku šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je zemědělský subjekt vymezený alespoň jednou z uvedených prahových hodnot – výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m² pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m² vinic, 300 m² skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků, 100 ks kožešinových zvířat. a dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry.

Ve statistickém zjišťování v **rostlinné výrobě** je obsah výkazů o plochách, výnosech a produkci zemědělských plodin uspořádán v souladu s požadavky mezinárodních organizací. Plodiny jsou vykazovány v čistém stavu, bez směsí.

Údaje za myslivost (klasifikace CZ-NACE skupina 01.7 – Lov a odchyt divokých zvířat a související činnosti) a lesnictví (oddíl 02 – Lesnictví a těžba dřeva) jsou vzhledem k užší návaznosti sledované problematiky na lesní hospodářství a k zachování kontinuity s předešlými ročenkami uvedeny v samostatné kapitole 14. Lesnictví.

Poznámky k tabulkám

Tab. 13-1. až 13-4. Souhrnný zemědělský účet

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické velikosti a výkonnosti zemědělské prvovýroby. Základní součástí SZÚ jsou tyto agregáty:

- **produkce zemědělského odvětví**, která představuje sumu zemědělských výrobků a zemědělských služeb vyprodukovaných příslušnými jednotkami tohoto odvětví a vedlejší neoddělitelné činnosti;
- **mezispotřeba**, která měří hodnotu vlastních výrobků, zboží a služeb spotřebovaných ve výrobním procesu (vyjma dlouhodobých aktiv, jejichž spotřeba se zachycuje jako spotřeba fixního kapitálu) a slouží jako jeden z hlavních indikátorů produkční intenzity odvětví zemědělství. Podle Nařízení Komise (ES) č. 909/2006 je její součástí FISIM (finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené);
- **hrubá přidaná hodnota**, která znázorňuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem mezi produkcí zemědělského odvětví a mezispotřebou. Tento ukazatel slouží k hodnocení výkonnosti odvětví zemědělství;
- **čistá přidaná hodnota** představuje hodnotu, která je vytvořena veškerými zemědělskými jednotkami po odečtení spotřeby fixního kapitálu.

Ze souhrnného zemědělského účtu jsou vyloučeny jednotky produkující pouze pro vlastní spotřebu (zahrádky a chov hospodářských zvířat u domácností). Zemědělská produkce pro vlastní spotřebu rolníků, jejichž hospodářství překročí spodní prahovou hodnotu, je však v SZÚ zahrnuta.

Produkce se oceňuje v základní ceně, tj. částkou, kterou výrobce obdrží od kupujícího za jednotku jím vyprodukovaného zboží a služeb, mínus daně na produkty plus dotace na produkty.

Mezispotřeba se oceňuje v pořizovacích cenách za zboží nebo služby, které jsou platné v okamžiku, kdy vstupují do výrobního procesu. Tato cena zahrnuje daně na produkty mínus dotace na produkty s výjimkou DPH.

Tab. 13-5. Osevní plochy zemědělských plodin

Plochami osevů, které se zjišťují soupisem k 31. 5., se rozumí jarní produktivní plocha (tj. plocha orné půdy, plocha osevu v ovocných sadech a zahradách a plocha trvalých travních porostů dočasně rozoraných a využitých pro osevu), ze které se ve sledovaném roce očekává sklizeň. Jsou v nich zahrnuty:

- a) **plochy ozimů**, zasetých na podzim předchozího roku a dochované do skončení jarního osevu ve sledovaném roce do 31. 5.;
- b) **plochy jařin**, oseté na jaře sledovaného roku;
- c) **plochy víceletých plodin**, oseté v minulých letech a dochované do skončení osevu ve sledovaném roce do 31. 5.

Zemědělskou a ornou půdou obhospodařovanou se v této tabulce rozumí půda využívaná k zemědělské produkci a půda, která byla a nadále má být zemědělsky obhospodařována, ale dočasně není. Plocha zemědělské půdy obhospodařované je uvedena pouze za zemědělský sektor, tj. bez sektoru domácností.

Orná půda nevyužívaná – jde o neoseté a neosázené plochy orné půdy, které nejsou zahrnuty do bilance celkové osevní plochy. Patří sem úhor a veškerá orná půda z nějakých důvodů neosetá, neosázená, vč. orné půdy dočasně odňaté nebo neobdělávané ve sledovaném roce do 31. 5.

Tab. 13-6. až 13-9. Hektarové výnosy sklizně a sklizeň zemědělských plodin

V tabulkách jsou uvedeny údaje z výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku.

Hektarový výnos je poměr sklizně a produkční plochy.

Sklizeň představuje celkové množství plodiny sklizené v normální vlhkosti a čistotě, včetně podřadnějších částí využitelných např. ke krmení hospodářských zvířat (zadina, drobné vyřazené brambory apod.), bez sazeček a semenaček.

Produkční plocha se s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a na siláž a trvalých travních porostů rovná ploše vykázané v osevech.

Tab. 13-13. Ovocné stromy a keře, sklizeň ovoce

Počet ovocných stromů a keřů se šetří na základě zpracovaných výkazů o definitivních sklizních ke konci roku.

Sklizeň jednotlivých druhů ovoce z ovocných stromů a keřů na území České republiky se zajišťuje výběrovým způsobem prostřednictvím výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku a matematicko-statistickými metodami dopočtu.

Tab. 13-15. Produkce vybraných výrobků v domácnostech

Tabulka dává přehled o zemědělské produkci z oblasti samozásobení realizované mimo zemědělský sektor v domácích hospodářstvích. Údaje jsou kvalifikovaným odhadem, provedeným na základě: výsledků zjištěných v domácnostech zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů, anketního šetření zemědělské produkce v domácnostech, ročních údajů ze zjišťování o sklizních a živočišné výrobě.

Tab. 13-16. až 13-20. Hospodářská zvířata a intenzita chovu hospodářských zvířat

Počet hospodářských zvířat se uvádí podle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. následujícího roku.

Krávy jsou plemenice alespoň jednou otelené, zapuštěné i nezapuštěné.

Prasnice jsou plemence alespoň jednou oprasené (bez prasnic z chovu vyřazených), zapuštěné i nezapuštěné.

Do **drůbeže** se započítávají slepice a kohouti, husy a houseři, kachny a kačeři, krůty a krocani (včetně mláďat).

Dobytčí jednotka je smluvená jednotka, na kterou se přepočítává každý kus dobytka podle stanovených koeficientů. Přepočítávací koeficient je u skotu do 1 roku 0,4; u skotu ve výkrmu nad 1 rok 1,2; u ostatního skotu nad 1 rok 1,0; u prasnic 0,3; u ostatních prasat 0,2; u ovcí 0,14; u koz 0,1; u koní 1,0 a u drůbeže 0,004.

Tab. 13-21. a 13-22. **Živočišná výroba a užitkovost hospodářských zvířat**

Výroba jatečných zvířat zahrnuje veškerý prodej skotu a prasat v živé hmotnosti dodaných na porážku v České republice i do zahraničí (u prasat zvětšený o odhad za domácí porážky).

Výroba jatečné drůbeže zahrnuje veškerý prodej a samozásobení jatečnou drůbeží v živé hmotnosti.

Počet odchovaných telat a selat je rozdíl mezi počtem narozených a uhynulých, a to u telat uhynulých do tří měsíců a u selat do odstavení. Počet narozených a odchovaných telat na 100 krav a počet narozených a odchovaných selat na 1 prasnici se počítá na průměrný stav krav a prasnic.

Úhyn telat i selat se uvádí v procentech z počtu narozených telat (selat). v počtu uhynulých zvířat jsou zahrnuty i celé konfiskáty.

Výroba mléka zahrnuje množství mléka nadojeného i vysátého sajícími telaty; nezapočítává se mléko vysáté od krav bez tržní produkce mléka. **Průměrná dojivost** je množství mléka vyrobeného během roku, které připadá na jednu dojnou krávu (včetně krav stojících na suchu, 60–20 dní před otelením).

Průměrná snáška je množství vajec snesených během roku, které připadá na jednu slepici, od roku 2010 na jednu nosnici (nosnicí se rozumí slepice, která dosáhla snáškové zralosti a je chována pro produkci vajec nezamýšlených k vylíhnutí).

Tab. 13-23. a 13-24. **Výroba masa v jatečné hmotnosti a průměrná živá hmotnost jatečných zvířat**

Výroba masa v jatečné hmotnosti zahrnuje údaje ze všech provozů porážek v České republice bez ohledu na to, zda poražená zvířata jsou tuzemského původu nebo byla dovezena ze zahraničí.

Jatečná hmotnost je hmotnost jatečně upravených těl, jejichž definice je stanovena v nařízeních Rady Evropské unie. Nutné porážky jsou započítány do jatečné hmotnosti jen v případě, že maso je použito pro lidskou spotřebu.

Živá hmotnost je přepočtená hmotnost jatečně upravených těl. Do průměrné živé hmotnosti prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

Tab. 13-26. **Celkový prodej hlavních živočišných výrobků**

Celkový prodej živočišných výrobků představuje veškerý **prodej od prvovýrobců z vlastního chovu** obchodním a zpracovatelským organizacím, ostatní prodej mimo tyto organizace, včetně výrobků určených ke zpracování ve vlastním podniku, a přímý vývoz. **Celkový prodej jatečných zvířat** zahrnuje prodej jatečného skotu, prasat, ovcí, koz, koní a drůbeže v živé hmotnosti. Údaje o prodeji **vajec** zahrnují pouze vejce konzumní (bez násadových).

Tab. 13-28. **Spotřeba vybraných druhů potravin na 1 obyvatele**

K výpočtu se využívají údaje o zemědělské a průmyslové výrobě, samozásobení, počátečních a konečných zásobách, dovozech a vývozech. Tyto údaje jsou získávány ze statistických šetření ČSÚ, od potravinářských svazů a dalších organizací. Spotřeba potravin je propočtena na střední stav obyvatelstva.

Tab. 13-29. a 13-30. **Spotřeba hnojiv**

Minerální hnojiva (dusíkatá, fosforečná, draselná) – deklarované živiny jsou v nich obsaženy ve formě minerálních látek získaných extrakcí nebo jiným fyzikálním nebo chemickým postupem; také močovina a její produkty.

Statková hnojiva jsou hnojiva, vznikající jako vedlejší produkt při chovu hospodářských zvířat nebo produkt při pěstování kulturních rostlin, nejsou-li dále upravována. Za úpravu se nepovažují přirozené procesy přeměn při skladování, mechanická separace kejdy a přidávání látek snižujících ztráty živin nebo zlepšujících účinnost živin.

Organická hnojiva – deklarované živiny jsou v nich obsaženy v organické formě (např. kompost, digestát z bioplynové stanice).

Organominerální hnojiva – deklarované živiny jsou v nich obsaženy v minerální a organické formě (např. melasové výpalky obohacené).

Hospodářský rok zahrnuje spotřebu od 1. 7. předchozího do 30. 6. běžného roku.

Spotřeba na 1 ha je uvedena na obhospodařovanou (nikoli hnojenou) půdu.

Vzhledem ke způsobu sledování je spotřeba uváděna bez závodů samostatně hospodařících rolníků.

Tab. 13-31. až 13-33. **Šetření o vinicích 2009**

Údaje v tabulkách 13-31. až 13-33. vychází z výsledku Šetření o vinicích 2009, které se vztahovalo k hospodářskému roku 2008/2009. Do zjišťování byly zahrnuty podniky, které k datu šetření obhospodařovaly minimálně 0,1 ha vinic. Vinicí se rozuměl pozemek, případně pozemky, jednoho pěstitele o celkové výměře 0,1 ha a větší, osázený trvalým porostem révy, jehož produkce hroznů, hroznového moštu, vína nebo révového vegetativního množitelského materiálu byla alespoň částečně určena k prodeji.

Tab. 13-33. uvádí věkové třídy významných odrůd moštového vína. Stáří keřů se počítá od roku výsadby nebo štěpování na stanovišti.

* * *

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

– http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zemedelstvi_zem